

Til: De politiske partienes representanter i energi- og miljøkomiteen på Stortinget

Fra: La Naturen Leve <https://lanaturenleve.no/>

16.02.2022

Innspill til Stortingets arbeid med energimeldingen

Hovedpunkter:

- **Samlet plan for produksjon og bruk av fornybar energi.** En samfunnsmessig utvikling av energisektoren krever en overordnet samlet plan for sammenstilling av prioritering mellom av alle typer fornybare energiproduksjoner. Samlet plan for vassdrag kom tidlig på 1980 tallet i etterkant av Alta-aksjonen og var en vellykket måte å prioritere vannkraftutbygging på, der videre utbygging av vassdrag skulle skje planmessig ved først å realisere prosjekter med lavest konfliktgrad, miljøkostnad og utbyggingskostnad. Denne «matrisetenkingen» bør nyttes på hele spekteret av fornybare energiproduksjoner. Dette nødvendiggjør felles kriterier for beskatning og investeringer, som gjør ulike produksjoner sammenlignbare. Det er ikke mulig i dag. Om dette prinsippet nyttes vil oppgradering av eksisterende vannkraftverk og ENØK komme svært gunstig ut, både økonomisk og miljømessig.
- **Elektrifisering av sokkelen.** Det vil trolig kreve en stor vindkraftutbygging langs kysten eller til havs. Kunnskap om miljøeffekter av havvind er for dårlig utredet og vektlagt i dag. Det er grunn til å frykte store negative konsekvenser for bestander av sjøpattedyr, fisk, sjøfugl og ikke minst trekkfugl og trekkende flaggermus. Elektrifisering av sokkelen trekkes nå fram som et viktig klimatiltak. Om det skal realiseres med energiforsyning fra fastlandet vil det kunne kreve ca. 1000 vindturbiner langs Vestlandskysten, og tilsvarer 10 TWh produksjon.
- **Energilovens formål brytes.** De siste 10 årene har mer enn 10 milliarder kroner blitt gitt til subsidiering av ny fornybar energi, gjennom tildeling av el-sertifikater. Dette bryter med formål med energiloven fra 1990, som forutsetter at alle brukere må forholde seg til samme pris. Denne sterke satsingen på subsidiert fornybar energi har krevd ekstrainvesteringer i kraftnettet som har gitt betydelig økning i nettleie til vanlige kunder. Oppgradering av eksisterende kraftverk og energiøkonomisering inngår her ikke i disse ordninger. Energilovens formål sier klart at en samfunnsmessig utvikling av produksjon, nett og forbruk i kraftsystemet skal sikres. Energiloven skal sikre langsiktig forsynings-sikkerhet. I dag betaler husholdningene en altfor stor del av nettkostnadene. Kraftprodusenter og næringsliv kan trekke fra nettkostnader før skatt - det kan ikke husholdningene. Kraftprodusentene kan i dag fritt forvalte vannmagasiner etter markedspris, uavhengig av leveringssikkerhet. Dette er i strid med lovens intensjon.

Vannet i magasinene er et felles samfunnsgode som må underlegges statlig kontroll og forvaltes for å gi leveringssikkerhet og stabil strømpris for det norske samfunnet. Behovet for sikre stabile, forutsigbare kraftpriser forutsetter at tiltak på kraftmarkedet må ha et langsiktig perspektiv. Målet med loven var en nasjonal utvikling av forbruk og produksjon som skulle sikre at norsk naturs evne til billig strøm styrket vår internasjonale konkurransevne. Kraftutveksling skulle stabilisere vår nasjonale strømbruk i tørre eller kalde år. Nettoeksport var ikke et mål i energiloven. Vårt samarbeid med EU fra 1994 endret dette, men uten å endre energilovens formål.

- ***Manglende nasjonale mål og handlingsplan for energiøkonomisering.*** Norge er sammen med Hviterussland og Albania aleine i Europa om ikke å ha nasjonale mål og handlingsplaner for energiøkonomisering (ENØK). Dette må vi få på plass! I tillegg til å redusere store strømtap på nettet har NELFO (NHO) påpekt store energiøkonomiserings-gevinster å hente i bygg i Norge. ENOVA må gis en styrket rolle slik at ENØK-tiltak kan en få en større rolle i energiproduksjon, nettutvikling og strømforbruk hos vanlige strømkunder og næringsliv. Energiøkonomisering må prioriteres på en likeverdig måte med alle andre energitiltak og inngå i bruken av ovennevnte «samla plan» for alle typer energiproduksjon. Staten må utvide rammene for tildeling av ENØK-støtte kraftig og stille til disposisjon nøytral faglig bistand for vurdering og gjennomføring av tiltak i tillegg til (som grunnlag) for økonomisk støtte.
- ***Vannkraftens grunnrente må tilgodeses strømkundene.*** Kraftprodusentene har helt siden 1997 hentet inn store overskudd i de mange billige kraftverkene ved hjelp av det kraftnett som når fram til 2 millioner strømbrukere som betaler en strømpris som skapte de verdiene som kalles «grunnrente». Strømkundene må likevel betale en nettleie som samlet dreier seg om 25 milliarder kroner årlig. Produsentene bør betale nettleien slik at forbrukerne får bedre økonomisk evne til ENØK-tiltak.
- ***Eierskap i norsk energiforsyning.*** I dag har kommuner og fylkeskommuner store eierandeler i kraftselskapene samtidig som de er forvaltningsmyndigheter knytt til vurdering av konsesjoner. Dette er en samfunnsmessig uheldig dobbeltrolle. En like uheldig dobbeltrolle ligger i at kraftselskap også er eiere av lokalt strømmnett. Eksempelvis er Zephyr i hovedsak eid av Viken fylkeskommune, og står for kontroversielle og konfliktfylte vindkraftprosjekter, eks. på Haramsøy og nå med planer om Vidar havvindpark i Skagerrak. En uheldig rolleblanding.
- ***Plan- og bygningsloven (PBL) må reetableres som grunnlag for konsesjonsbehandling av vindkraft,*** slik den var før 2009. Det vil sikre bedre lokal medvirkning i prosessen, hvilket i stor grad har vært fraværende i praksis etter energiloven siden den gang. PBL er den loven som skal sikre sammenheng mellom lokale, regionale og statlige interesser, og sikre at alle faglige og samfunnsmessige aspekt blir vurdert i enkeltsaker.
- ***Oppryddingskrav og -garantier fra dag 1.*** Konsesjonsbetingelsene må stille konkrete krav om oppryddingsgaranti ved tildeling av vindkraftkonsesjon. Noen vindkraftkonsesjoner har krav om opprydding, men de fleste har et krav om økonomiske garantier skal stilles innen det 12. driftsåret. I Sverige stilles slike krav fra dag 1. Både å fjerne turbiner og handtere spesialavfall som dette er, er svært kostbart.
- Varig verna vassdrag må ikke bygges ut! Gevinsten ved å bygge ut i verna vassdrag er liten, påpeker NVE

For La Naturen Leve

Marino J. Ask, styreleder

Tor Punsvik, styremedlem

Styret i La Naturen Leve har knytta til seg kompetansen til Svein Roar Brunborg som energipolitisk rådgiver. Han hadde sentralt ansvar og posisjon i OED da energiloven ble utformet.